

Środki stylistyczne

Epitet - wyraz będący określeniem rzeczownika. Środek ten wskazuje cechę opisywanej rzeczy, zjawiska, postaci. Epitet uwypatnia cechy przedmiotów i osób, wzbogaca wypowiedź, współtworzy styl wypowiedzi.

Przykład: malinowy chruśniak, delikatna dłoń.

Porównanie - zestawienie ze sobą dwóch przedmiotów, zjawisk lub osób ze względu na pewną wspólną ich cechę. Polega na odnalezieniu analogii między dwoma zjawiskami, rzeczami, postaciami. W porównaniach powinny znaleźć się wyrażenia porównawcze: jak, jakby, niby, na kształt, niczym.

Przykład: pracowity jak mrówka, wysoki jak brzoza.

Metafora (przenośnia) - zestawienie wyrazów, które osobno znaczą co innego, a w połączeniu nabierają nowego znaczenia. Dzięki temu wyrażenie odbiera tworzącym je wyrazom ich pierwotne znaczenie. Metafora nie ma charakteru dosłownego.

Przykład: serce z kamienia, piorunujące spojrzenie, oszczędzać czas.

Ożywienie (animizacja) - polega na nadaniu rzeczom i zjawiskom cech istot żywych. Środek stylistyczny uważany za odmianę metafory.

Przykład: chmura goni chmurę, cień ucieka.

Uosobienie (personifikacja) - przypisywanie przedmiotom martwym, pojęciom abstrakcyjnym, zjawiskom przyrody cech ludzkich. To również odmiana metafory.

Przykład: liść tańczy na wietrze, kamień milczy.

Apostrofa - uroczysty, podniosły zwrot do osoby, zjawiska lub przedmiotu.

Przykład „Litwo! Ojczyzno moja” czy „Oddzielili cię, syneczku...”.

Powtórzenie - zabieg polegający na wielokrotnym użyciu tego samego elementu językowego w celu uzyskania rytmu lub podkreślenia ważnego fragmentu.

Porównanie homeryckie - jest jednym z rodzajów porównania poetyckiego, którego jeden człon jest rozbudowanym opisem czynów dokonanych przez człowieka, zestawionych z zachowaniem zwierząt lub ze zjawiskami przyrody. Przykład : Achilles został porównany do jastrzębia, Hektor do gołębic, a ich walka do polowania.

Zdrobnienia – służą do nazywania rzeczy małych, szczególnie bliskich i młodych, o których myślimy i mówimy w sposób tkliwy i czuły. Dzięki nim można też wyrazić ironię, kpinę czy negatywny stosunek:
Przykład : kot – kotek dziecko – dziecina

Zgrubienia – służą do podkreślenia wielkości, wyeksponowania negatywnego stosunku, ironii, pogardy, niechęci, itd. Można je tworzyć na wiele sposobów:
Przykład : nos – nochal but – bucior

Eufemizm- to figura stylistyczna polegająca na formułowaniu wypowiedzi w taki sposób, aby załagodzić jej znaczenie.
Przykład : gdy nazywamy kobietę otyłą – *puszystą*, brzydotę – *radiową urodą*

Neologizm - to inaczej nowotwór językowy; nowy wyraz, wyrażenie bądź zwrot, dotąd nie używany w naszym języku.

Archaizmy - to wyrazy, wyrażenia lub formy gramatyczne dziś nieużywane, a charakterystyczne dla języka sprzed kilkudziesięciu lub kilkuset lat.
Przykład : „świekra” to matka męża, a „rąbek” to chusta

Alegoria - może być postacią, przedmiotem, motywem itp. Przekazuje równocześnie treść dosłowną (np. jabłko jako owoc) oraz abstrakcyjną (jabłko jako symbol grzechu).

Symbol – semantyczny środek stylistyczny, który ma jedno znaczenie dosłowne i różną liczbę znaczeń ukrytych.
Przykład: symbol lwa oznacza nie tylko dany gatunek zwierzęcia, lecz często także siłę lub władzę

Inwokacja – rozbudowana apostrofa otwierająca utwór literacki (zazwyczaj poemat epicki), w której zwykle autor zwraca się do muzy, bóstwa lub duchowego patrona z prośbą o natchnienie, pomoc w tworzeniu dzieła.
Przykład : Panno święta, co Jasnej bronisz Częstochowy I w Ostrej świecisz Bramie!

Pytanie retoryczne – figura stylistyczna i retoryczna; pytanie zadane nie dla uzyskania odpowiedzi, lecz w celu skłonienia odbiorcy do przemyśleń na określony temat, podkreślenia wagi problemu; ewentualnie pytanie, na które odpowiedź jest oczywista.

Przykład : wyrażenie powątpiewania, np.: I po co to wszystko?

Anafora – celowe powtórzenie tego samego słowa lub zwrotu na początku kolejnych segmentów wypowiedzi. Stosowana jest w poezji, szczególnie często w krótkich utworach.

Przykład: Szybko, zbudź się, szybko, wstawaj.

Epifora – powtórzenie tego samego słowa lub zwrotu na końcu kolejnych segmentów wypowiedzi.

Przykład: Gdy byłem dzieckiem, mówiłem jak dziecko, czułem jak dziecko, myślałem jak dziecko.

Wykrzyknienie - Jest to wyraz lub zdanie wykrzyknikowe. Ma wyrażać emocjonalny stosunek nadawcy do odbiorcy komunikatu lub do wypowiedzianych przez siebie treści, ma sygnalizować jego stan uczuciowy. Mogą być to uczucia nienawiści, strachu, obawy, wstrętu ale też zachwyty czy zaskoczenia.

Przykład : Ojej! Co ci się stało w nogę?! Ach, zgubiłem okulary!

Onomatopeja ,wyraz dźwiękonaśladowczy – figura retoryczna, używana w poezji jako środek stylistyczny polegający na takim dobieraniu wyrazów (istniejących w mowie lub neologizmów albo glosolalii), aby naśladowały one swym brzmieniem opisywane zjawisko lub dźwięki wydawane przez opisywany przedmiot

Przykład: hau hau- jako szczekanie psa, uchhh...-jako wzdychanie